

Wasa Dagblad

Wasa Dagblad Nr 14 Söndagen den 5 april, 2026 — Fjärde årgången — ISSN 2954-2448

Här finns vi:
www.vpress.fi
24/7

www.vpress.ovh

VASA

I dag kommer dom – men med hårdare krav: Elsparkisarna tillbaka i Vasa

Vasa, 5 april. Då rullar dom ut igen. Elsparkcyklarna. Men i år blir det inte någon vild åktur utan kontroll.

Från och med den 5 april är säsongen igång – med helt nya villkor. Stadens gator fylls av de populära men omdebatterade fordonen.

Tvingad parkering inför när parkeringsplatserna markerats utomhus, uppskattningsvis i mitten av juni. I områden med tvingad parkering styr

operatörerna även parkeringen med geostaket. Om en elsparkcykel parkeras någon annanstans och staden är tvungen att flytta den, medför flyttningen en kostnad för operatören, som i sin tur kan debitera den av elsparkcykelns användare.

Under våren kan parkeringen av elsparkcyklar begränsas under den tid gatorna ren-görs från sand. Operatörerna spärar tillfälligt parkeringen i områden där sandborttagning pågår.

Den högsta tillåtna hastigheten för elsparkcyklar

na är i fortsättningen dagtid 20 km/h och nattetid 15 km/h

Du måste vara nykter, parkera snyggt och köra som om någon gammal tant faktiskt vill överleva sin promenad.

Så ladda mobilen, kolla reglerna – och njut av vårsolen. Men kom ihåg: ingen slänger sin sparkcykel i buskarna i år. Eller?

Källa: Vasa stad

Bild: Foto: Vasa stad / Mikael Matikainen

Veckans bild:

Villan Lumo (Ullens magi) – en sagolik textiltställning på Tornin Galleria i Vasa

VASA

PANEL SKA RÄDDA MUSIKLIVET I VASA: "Scenerna försvinner"

Vasa. Hur räddar man stadens musikliv? Den frågan tas upp i en paneldebatt på stadsbiblioteket den 9 april L 18-20

– Vi måste prata om framtiden, säger arrangörerna. Lokala spelstäder, samarbete och evenemangens betydelse står på agendan.

Bland panelisterna finns kulturchefen och flera eldsjälar. Evenemanget är gratis och öppet för alla. Källa: STT Info / Vasa stad

ÖSTERBOTTEN

STUNDARS

Första maj på Stundars – fest, eld och vårväckning på friluftsmuseet

Den första maj firas traditionsenligt på Stundars med flaggspel, sång och tal. Besökare bjuds på vårens första festligheter i historisk miljö, där brasan tänds och våren välkomnas med pompa och ståt. Evenemanget passar hela familjen och erbjuder en inblick i hur man firade valborg förr i tiden. Museicaféet håller öppet och det bjuds på korvgrillning och gemenskap. Missa inte årets första riktiga vårfest på Österbottens friluftsmuseum. Källa: <https://stundars.fi/kalender/forsta-maj-pa-stundars-2025/>

KORSHOLM

Städa fint i byn och tjäna 200 euro – Korsholm utmanar

föreningarna

Korsholms kommun utmanar lokala föreningar att delta i skräpplockningskampanjen "Snyggt i byn" mellan den 2 och 17 maj. Föreningar som anmäler sig och genomför en städupplockning kan få 200 euro i ersättning. Syftet är att få invånarna att engagera sig för en renare närmiljö samtidigt som man umgås och gör någonting konkret för byn. Kommunen står för soppsåsar och eventuella handskar. En perfekt aktivitet för idrottsföreningar, byråds eller pensionärsföreningar som vill göra skillnad – och samtidigt fylla på kassan.

Källa: <https://korsholm.fi/2026/03/foreningar-delta-i-kommunens-skrapplockningstalko-snyggt-i-byn-2-17-5-2026-och-tjana-200-euro>

KORSHOLM

Rekordtryck på sommarjobben – över 1 300 ungdomar sökte i Korsholm

Korsholms kommun har fått hela 1 135 ansökningar om sommarjobb och ytterligare 201 om sommarjobbs-sedlar, vilket är en ökning med 40 procent jämfört med i fjol. Populärast var jobben på daghem, men även städjobb och fastighetsskötsel lockade många sökande. Totalt erbjuder kommunen 45 egna sommarjobb i år. Sommarjobbssekeln, värd 250 euro, beviljades 162 ungdomar födda 2011–2012. De som får anställning meddelas senast den 7 april.

Källa: <https://korsholm.fi/2026/03/korsholms-kommun-fick-over-1-300-ansokningar-om-sommarjobb-och-sommarjobbsedlar>

LEDARE

En yttrandefrihetsfars i Finland

Ledaren för en vecka sedan i Washington Post med rubriken "A free speech farce in Finland" är läsvärd också för oss i vårt land.

Denna ledare är en nykter och helt nödvändig påminnelse om att den rättsliga förföljelsen av impopulära åsikter – även när de bottenar i traditionell religiös tro – utgör ett allvarligt hot mot den liberala demokratin, oavsett vilket land som begår övergreppet.

Skribenten har helt rätt i att peka på det absurda i själva sakfrågan: "Finlands högsta domstol slog fast att det här är ett brott. Eftersom hennes uttalande bedömdes vara felaktigt, fälldes hon för att 'göra en text som förolämpar en grupp tillgänglig för allmänheten.'" Detta är en häpnadsväckande avvikelser från varje rimlig standard för yttrandefrihet. När domstolar tar på sig att avgöra vad som är "korrekta" teologiska eller moraliska uppfattningar upphör de att vara neutrala lagtolkare och blir i stället verkställare av en statsgodkänd sanning.

Lika slående är den distinktion som åklagaren gjorde i fallet med inlägget på sociala medier 2019. Som ledaren påpekar menade åklagaren att det är tillåtet att citera Bibeln, men "det är Räsänens tolkning och uppfattning om bibelverserna som är brottslig". Denna distinktion är en juridisk fiktion som urholkar själva idén om religionsfrihet. Om man får citera en helig text men inte uttrycka vad man i sitt samvete tror att den betyder, då reduceras trosfriheten till en tom ritual.

Ledarens slutsats om den avkylande effekten av sådana åtal är oangripbar: "Om Finland kan göra detta mot en sittande riksdagsledamot och en präst som leder en internationell organisation med miljontals medlemmar, då kan ingen med mindre framträdande ställning känna sig trygg med att offentligt uttrycka liknande åsikter." Det är precis det som är poängen. När ett land som ständigt rankas som "världens lyckligaste" utsätter en folkvald politiker för flera års rättsprocesser – som slutligen resulterar i en fällande dom för en skrift från 2004, trots att lägre instanser hade friat – sänder det en tydlig signal om att vissa uppfattningar inte bara är impopulära utan rentav olagliga.

Tre saker som ledaren inte tar upp: Är

2004 fanns det ännu inte någon lag om hets mot folkgrupp. Päivi Räsänen blir alltså straffad på basen av en lag som inte fanns då hennes "brott" utfördes. För det andra, "brottet" begicks för 22 år sedan. Enligt Finlands lag är det bara två typer av brott som inte preskriberas inom 20 år: mord och dråp. Om detta var ett brott så är det definitivt preskriberat. Efter 22 år. Och för det tredje: Finland anses generellt vara ett tolerant och HBTQ+-vänligt land, särskilt i en global kontext, och rankas ofta högt i europeiska jämförelser av rättigheter för sexuella minoriteter. Men kunde vi då inte vara litet toleranta mot de enstaka som tänker litet annorlunda i dessa frågor. Att vara toleranta endast mot dem som har precis samma åsikt som vi själva, det är faktiskt ganska ensidig tolerans.

Majoriteten av alla de rättslärdas som varit delaktiga i Räsänens fall har varit av den åsikten att inget brott har skett. Men sedan visar det sig alltså att åsikten hos en enda domare i Högsta domstolen avgör fallet på ett diametralt motsatt sätt. Om detta sedan är rätt och rättvist får var och en avgöra.

Slutligen varnar ledaren klokt nog för att amerikaner inte ska dra förhastade slutsatser: "Det är frestande för amerikaner att se denna skymf och tänka att det inte skulle kunna hända här. Men Finlands grundlag säger att alla har såväl yttrandefrihet som religionsfrihet. Att upprätthålla en kultur av yttrandefrihet är lika viktigt, kanske till och med viktigare, än några ord på ett papper." Detta är den mest centrala lärdom. Grundlagsstadganden är bara så starka som den kultur som bär upp dem. När ett samhälle förlorar vanan att tolerera olikåttänkande – särskilt när olikåttänkandet bottenar i århundraden av religiös tradition – blir in-skränkningen av friheten en fråga för domstolsförfaranden snarare än en fråga som möter folkligt motstånd.

De åsikter som framförs i ledaren är inte bara adekvata; de är ett nödvändigt försvar av den liberala principen att staten inte ska bestraffa medborgare för att de har eller uttrycker uppfattningar som inte vinner statlig sanktion. Oavsett om man instämmer i Päivi Räsänens teologi eller inte, är principen – att i ett fritt samhälle får regeringen inte avgöra vilka tolkningar av Bibeln som är brottsliga – något som borde förena alla som värnar om samvetsfriheten.

WÄRTSILÄ

Wärtsilä utser IKAD Engineering som auktoriserad distributör för Australien

Australiens redare, lyssna nu! Wärtsilä – den finska teknikjätten som håller fartytgen igång – har precis skakade hand med en ny lokal partner. Möt IKAD Engineering, det nya ansiktet som är auktoriserad att distribuera Wärtsiläs motorer, framdrivningssystem och alla de smarta saker som hindrar båtar från att gå sönder mitt på havet.

Varför bytet? Wärtsilä vill ha snabbare service, smartare lösningar och mindre "förlåt kompis, vi beställer den delen från Europa." Från och med nu kommer IKAD att sälja och stödja Wärtsiläs utrustning över hela kontinenten. Tänk på det som ett maritimt äktenskap skapat i ingenjörsvärlden.

"Vi behöver stövlar på marken – eller snarare, stövlar på kajen," skämtade en Wärtsilä-insider. IKAD, som är baserat i Western Australia, kan redan saltvatten: de har reparerat och byggt marin utrustning i flera år. Nu får de det officiella godkännandet från ett av världens största namn inom marin teknik.

För australiska fiskare, bogserbåtskapten och LNG-bärare innebär detta kortare väntetider.

VASA ELEKTRISKA

Vasa Elektriska säljer el till Helsingfors

MALAX

April blir läsmånad i Malax – läs 30 timmar och vinn bokpresentkort

Under hela april uppmuntrar Malax kommun till läsglädje genom en kampanj där alla som läser 30 minuter får strecka i ett läskort. Målet är att inspirera både unga och gamla att upptäcka läsningens glädje – oavsett om det är bok, tidning eller ljudbok. Den som samlat minst 30 timmar under månaden deltar i utlottningen av ett presentkort på 40 euro. Även den som läser fem timmar eller mer kan vinna mindre priser. Läskorten finns på biblioteken och ska lämnas in senast den 8 maj.

Källa: <https://www.malax.fi/nyheter/kampanjen-lasgladje>

MALAX

Malax kommun tar ställning – blir område fritt från diskriminering

Malax kommun har tagit ett tydligt beslut: hela kommunen ska vara ett område fritt från diskriminering. Genom att placera ut speciella skyltar i alla verksamheter synliggör man sitt ställningstagande mot mobbing och trakasserier. Satsningen är en del av arbetet för en barnvänlig kommun, och nästa steg är att involvera lokala föreningar. Målet är att minst tio föreningar ska ansluta sig och göra sina verksamhetsområde fria från diskriminering. – Allas lika värde är grundläggande, säger kommundirektör Jenny Malmsten.

Källa: <https://www.malax.fi/nyheter/malax-kommun-ska-vara-fritt-fran-diskriminering>

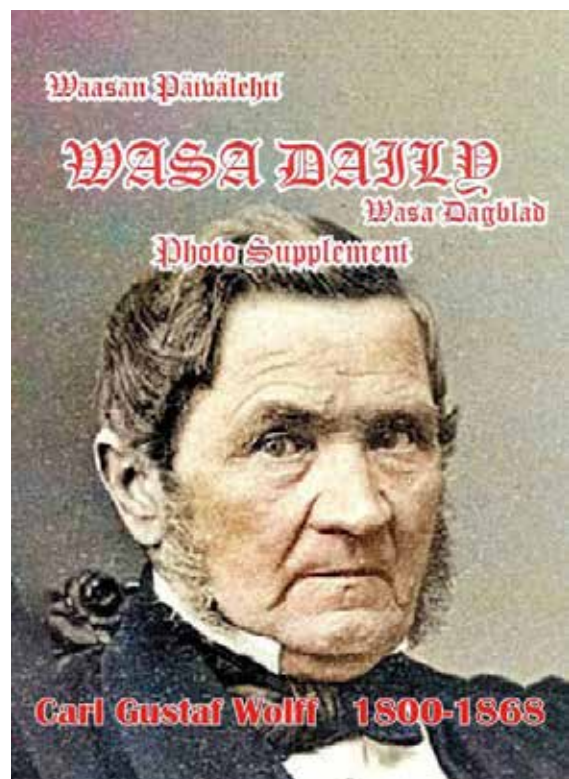
PÖRTOM

Jätteprojekt i Brändskogen – upp till 30 vindkraftverk planeras i Pörtom

Miljökonsekvensbedömningen för Brändskogens vindkraftsprojekt i Närpes har tagit ett steg framåt. Prokon Wind Energy Finland Oy planerar att bygga upp till 30 vindkraftverk med en totalhöjd på 300 meter och en effekt på högst 300 MW. Projektet utreds i tre olika alternativ med 9, 22 eller 30 verk. Elöverföringen planeras antingen med luftledning till Östermark eller med jordkabel till en närliggande station. Kontaktmyndigheten gav sin motiverade slutsats om bedömningen den 27 mars 2026. Projektet väntas få stor betydelse för den gröna energiomställningen i regionen.

Källa: <https://www.ymparisto.fi/sv/medverka/miljokonsekvensbedomning/brandskogens-vindkraftsprojekt-narpes>

Photo Supplement

TEXTILUTSTÄLLNING

ULLENS LOCKELSE – en utställning i Vasa

Ullens lockelse (Villan Lumo) är en utställning sammanställd av fem kvinnor som brinner för filtillverkning. I Galleri 2 på Art Center Torn i Vasa visas textilier av ull. Ett av galleriets rum fylls av nästan sagolika jackor, accessoarer, en vårlig hatt med brätte samt hemtextilier.

Alla föremål är huvudsakligen gjorda av ull och silke, men också andra fibrer som chiffong, bonnetsilke, sarisilke och ullgarnsbitar förekommer.

Material och arbetsmetoder

Huvudmaterialet är ull, oftast handfärgad merinoull, som dekorerar med olika silkeskvaliteter eller andra fibrer. Den erfarna filtkonstnären planerar mönster och delar i förväg. Till exempel dekorerar ärmarnas tyger samtidigt för att få önskad och likadana mönster. Efter mönsterläggningen fuktas textilen med såpvatten och rullas tills filtningsprocessen syns – det vill säga man säkerställer att fibrerna hakar fast i varandra. Ungefär 200 rullningsdrag behövs. Det är det tyngsta arbetsmomentet. Därefter tvättas textilen. Oftast

pressas tyget och är sedan färdigt att sys till ett önskat plagg. Tekniken kallas våtfiltning eller nuno-filtning.

Gruppen har i flera år filtat på kurser ledda av filtmästare Anelma Lehto inom medborgarinstitutet Alma. Kurserna har varit helgkurser (två helger) och på deltagarnas önskan har Anelma även hållit sommarkurser i en villa vid havet, mitt i naturen.

I utställningen finns också andra arbeten. Till exempel hänger ett par bollar i fönstret – även de gjorda av ull – som lampor. Av ull kan man också göra fönstergardiner, tavlor och dukar, och allt detta finns med i utställningen, för att inte tala om en vas fylld med filttade blommor.

Konstnärer: Pirkko Jokinen, Anelma Lehto, Erja Rinne, Maritta Sandler (i bilden ovan) och Heli Vuorenmaa.

Öppettider:
Måndag stängt
Tisdag–fredag kl. 12–18

På påsk söndag kl. 12–16

Art Center Torn, Långgatan 66, 65100 Vasa
torniart@gmail.com
040 852 5111

Fritt inträde!

RITZ

Popikonen Mira Luoti intar Ritz – En kväll av rå energi och nostalgiska hits

Den finska popscenens kraftpaket, Mira Luoti, gör sig redo att förvandla Ritz till en kokande kittel av käns-lor. Som ena halvan av det legendariska bandet PMMP har hon redan skrivit in sig i den finska musikhistorien, men som soloartist har hon hittat en ännu mer personlig och intensiv nerv. Mira är känd för sin kompromisslösa scennärvaro och en unik förmåga att förena punkig attityd med fängslande melodier. Publiken i Vasa kan förvänta sig en setlista fylld av både färskt material och älskade klassiker. Det blir en intim men storslagen konsertupplevelse där gränsen mellan artist och publik suddas ut i takt med de dunkande rytmerna.

Källa: ritz.fi

RITZ

Edu Kettunens lågmälda mästerverk: Berättelser som berör på djupet

När Edu Kettunen kliver upp på scenen med sin turné "Lainatut lauseet", är det inte bara en konsert – det är en lektion i konsten att berätta historier. Kettunen har i decennier varit en av Finlands mest respekterade låtskrivare, känd för sin förmåga att fånga vardagens melankoli och livets stora frågor i enkla, vackra fraser. På Ritz utlovas en stämningsfull kväll där musiken får andas och lyssnaren får sjunka in i ett universum av akustiska

klangfärger. För den som uppskattar hantverket bakom en riktigt bra låt är detta ett sällsynt tillfälle att uppleva en sann mästare i en miljö perfekt anpassad för hans finstämda uttryck.

Källa: ritz.fi

RITZ

Tidsresan börjar i Vasa – WasaSpexet bjuder på humoristiskt kaos i framtiden

Spänn fast säkerhetsbältet och gör dig redo för en galen resa genom tid och rum! WasaSpexet är tillbaka – med dunder och brak, och den här gången är temat "Tillbaka till framtiden". I sann spex-anda kombineras satir, musikalnummer och improviserad komik där publiken får styra händelseförloppet genom att ropa "omtag!". Studenternas enorma energi och de smarta ordvitsarna gör detta till en av vårens absoluta höjdpunkter i Va-sas kulturliv. Det spelar ingen roll om du är en hängiven spex-veteran eller en nyfiken förstagångsbesökare – när ridån går upp på Ritz väntar en oförutsägbar kväll där skrattet garanterat sitter i förarsätet.

Källa: ritz.fi

RITZ

Kokuho förenar världar: En magisk musikalisk resa på Ritz

Den 5 april förvandlas Ritz till en mötesplats för globala klanger när Kokuho bjuder in till en konsertupplevelse utöver det vanliga. Med rötter

i traditionell japansk estetik men med en modern och nyskapande twist, lyckas Kokuho skapa ljudlandskap som är både meditativa och kraftfulla. Det är musik som kräver närvaro och som belönar lyssnaren med rika texturer och ovanliga instrumentkombinationer. För den som söker nå-got annat än den traditionella pop- och rockscenen erbjuder denna kväll en unik inblick i en konstform där precision möter improvisation. Missa inte chansen att uppleva en atmosfär som stannar kvar i medvetandet långt efter att den sista tonen klingat ut.

Källa: ritz.fi

FINLAND

PARADOXMUSEET

Här är nya selfie-kungen: Fotografiska rusar i popularitet

På bara ett år har Helsingfors mest fotovänliga museum klättrat in bland stadens tio mest besökta. Paradox lockade över 180 000 besökare – en ökning med nästan 30 procent. Succén förklaras med unika utställningar och ett nytt grepp som får både proffs och amatörer att längta till kameran.

Källa: STT, 26.3.2026

KIASMA

Konstgjord andning: Samiska röster får nytt liv på Kiasma

En ny utställning på Kiasma sätter samiska upplevelser i rampljuset – och gör det genom tidigare osynliga verk. Flera av konstverken har aldrig visats för publik förrän nu. Initiativet beskrivs som en efterlängtd möjlighet att låta berättelser från urfolket ta plats i den samtida konstens finrum.

Källa: STT, 26.3.2026

RIIKKA PURRA

Finlands Thatcher? Nu kommer boken om Purra

I dag söndag klockan 15 smäller det på Akademiska bokhandeln. Då släpps "Riikka Purra – Finlands järnla-dyn". Boken utlovar närgångna analyser om Sannfinländarnas hårdföra maktspele. Förväntningarna är höga – och kritikerna likaså. Frågan är om boken blir en kärleksförklaring eller en nagelbitare.

Källa: STT, 26.3.2026

VÅRDKÖER

Glädjebeskedet: Så ska vårdkön bli historia

Nu kommer det faktiskt positiva nyheter från vårdfronten. Vid en pressträff framöver ordnad av Duodecim framöver avslöjas en ny modell som ska kapa vårdköerna i Finland. Bakom satsningen står flera aktörer som tröttnat

Wasa Dagblad

Nästan allt Du behöver veta
på 8 sidor
vpress.fi

NYHETER

RYSSLAND

Oligarkens drakoniska plan: 72-timmarsveckor ska rädda Rysslands ekonomi

Den ryske industrimagnaten Oleg Deripaska har aldrig varit känd för att spara på krutet. Nu lanserar han sitt hittills mest kontroversiella recept för att motverka effekterna av västvärldens sanktioner och landets ekonomiska isolering: En femårsplan där ryska folket förväntas arbeta 12 timmar om dagen, sex dagar i veckan.

Enligt Deripaska är det endast genom massiva uppoffringar och en "total mobilisering av arbetskraften" som Ryssland kan bygga upp den industriella bas som krävs för att bli självförsörjande. Hans förslag om en 72-timmars arbetsvecka syftar till att forcera fram en ekonomisk tillväxt som kan kompensera för bristen på utländskt kapital och teknik.

Från aluminiumkrig till Kremls innersta krets

Oleg Deripaskas karriär är som hämtad ur en spänningsroman om 90-talets Ryssland. Han steg till makten under de brutala "aluminiumkrigen" efter Sovjetunionens fall, där han med sällsynt hänsynslöshet och strategisk skicklighet lyckades lägga under sig landets enorma råvarutillgångar. Som grundare av industrijätten Rusal blev han vid ett tillfälle

Rysslands rikaste man. Trots att han periodvis haft en komplicerad relation till president Vladimir Putin, har han förblivit en nyckel-spelare i den ryska makteliten. Sedan 2018 lever han under hårda amerikanska och europeiska sanktioner, vilket har tvingat honom att omstrukturera sitt imperium och fokusera helt på den inhemska marknaden och relationerna med Kina.

En fallande ekonomi
Deripaska har på senare tid blivit en av de mest högljudda kritikerna av Rysslands ekonomiska vägval. Han attackerar regelbundet centralbankens höga styrräntor, som han menar "stryper all kvarvarande företagsamhet". Hans analys av det ryska läget är dystert: utan en radikal omställning mot Asien och en dramatisk ökning av produktiviteten riskerar statskassan att gapa tom inom några få år.

Genom att förespråka extremt långa arbetsdagar målar han upp en bild av ett Ryssland som befinner sig i ett ekonomiskt undantagstillstånd. Frågan är dock om den ryska befolkningen, som redan känner av krigets effekter, är beredd att byta ut sin återstående fritid mot oligarkens vision om industriell överlevnad.

Källor: Kommersant, RBC, TASS

Bild: Dzinko Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0

TÅG OCH KOGNITION

Hjärngymna på räls: Snabba tåg kan rädda din kognitiva hälsa

Kan valet mellan tåg och bil påverka hur snabbt din hjärna åldras? Ny forskning tyder på att svaret är ja. Snabba och smidiga tågförbindelser handlar nämligen om betydligt mer än att bara spara minuter på väg till jobbet – det kan vara en avgörande faktor för vår hjärnhälsa.

En studie från Helsingfors universitet har funnit ett samband mellan transportinfrastruktur och hälsosam-are åldrande i olika befolkningsgrupper. Studien, som publicerades i tidskriften Social Science & Medicine av forskaren Xu Zong, ger nya bevis för att användning av höghastighetståg (HSR) kan förbättra kognitiv hälsa och minska sociala skillnader när en person åldras.

När avstånden mellan städer krymper tack vare moderna snabbspår ökar möjligheterna till social interaktion och tillgång till stimulerande miljöer. För den äldre befolkningen innebär en god tillgänglighet att man kan delta i samhällslivet, besöka specialistvård eller gå på kulturevenemang utan stressen av en krånglig resa. Rapporten pekar på att en välfungerande infrastruktur fungerar

som en skyddande faktor mot social isolering, vilket är en av de främsta riskfaktorerna för kognitiv nedsättning.

Istället för att fastna i passivitet eller bilköer, möjliggör tåget ett mer aktivt liv som håller hjärnan stimulerad. Att satsa på järnväg är därför inte bara en fråga om transport eller klimat, utan även en kraftfull investering i framtidens folkhälsa. Att bygga snabbare spår kan helt enkelt vara ett sätt att hålla befolkningen piggare och klarare i knoppen längre.

Källa: sttinfo.fi/tiedote/71897574/nopeat-junayhteydet-voivat-edistaa-ihmisen-kognitiivista-terveytta

på väntan. Och nej, det handlar inte om ett nytt it-system – utan något som faktiskt kan fungera. Vi återkommer till detta!
Källa: STT, 26.3.2026

ALKO

Viinaa ei kulu: Alko tappar i nykter tappning

Nu är det officiellt: finländarna dricker mindre. Alkoholjättens försäljning sjönk med hela 8 procent under fjolåret. Vd:n pekar på förändrade dryckesvanor och tuffare konkurrens från utlandet. Alko svarar nu med att satsa stenhårt på kundupplevelse – både i butik och på nätet.
Källa: STT, 26.3.2026

RYMDEN

MÅNRESAN

Äntligen! Nu åker människan tillbaka till månen

Efter 53 år är det dags igen. Den 1 april, sköt NASA upp raketerna för Artemis II-uppdraget – fyra astronauter ska färdas runt månan. Ombord finns första kvinnan, första färgade personen och första icke-amerikanen som åker mot månen. Fyra personer ska tillbringa tio dygn i rymden. Startfönstret öppnar klockan 18:24 svensk tid. Håll tummarna för en lyckad färd!
Och vi väntar på många nya bilder från månens baksida!

Källa: NASA/Central News Agency, 31.3.2026

MÅNRESAN

Månresan som äntligen lämnar jordens famn – nu ska de runt månen!

Äntligen! Nasa bekräftar att Artemis II-astronauterna lämnat jordens omloppsbana. För första gången på över 50 år svävar människor mot månen – utan att landa, bara runt. Reid, Victor, Christina och Jeremy får njuta av utsikten i tio dagar. Målet: testa allt inför nästa landning. "Som en lyxkryssning, fast utan bubbelpool", skämtar en insider. Men visst, vi är lite avundsjuka.
Källa: <https://www.nasa.gov/news-release/nasas-artemis-ii-mission-leaves-earth-orbit-for-flight-around-moon/>

URANUS MÅNE

5. Voyager 2:s hemlighet: Uranus

måne är ett isigt slagfält

NASA har publicerat en ny bearbetad bild av Titania – Uranus största måne – tagen av Voyager 2 redan 1986. Bilden avslöjar en yta full av kratrar, klyftor och kaos. Forskarna tror att månen en gång spräckts ini-från när fruset vatten expanderade. Hälften av Titania består av is, hälften av sten. Under ytan kan det finnas flytande hav just nu.
Källa: NASA APOD, 31.3.2026

KLIMATET

KLIMATET

Barents hav – boken som smälter Arktis?

Isen försvinner fortare än vodka på en rysk fest. Nu pekar forskarna på Barents hav. Det varma vattnet där styr hela Arktis isutbredning. När Barents värms upp, krymper isen SOM sommarsnöen på en bilruta. Resultat: rekordlåg havsis. "Barents är som en termostat, men den är trasig", säger en klimatforskare. Och det är ingen rolig historia med tanke på klimatet.
Källa: <https://science.nasa.gov/earth/earth-observatory/barents-sea-tied-to-low-arctic-sea-ice/>

RYSSLAND

RYSSLAND

Putins hemliga budskap: Kriget kan pågå i 15 år

Enligt uppgifter till kanalen "Kremlin Secrets" har Vladimir Putin vid ett slutet möte med storföretagare sagt att kriget i Ukraina kan pågå i 10-15 år. Företagarna uppmanades att betala in extra miljarder till krigskassan – annars väntar fronten. Flera av deltagarna ska ha blivit chockade över tidsprognosen. En kremlkälla kallar tiden för "komplexerad men heroisk".
Och oligarter kan gärna ge en miljard som gåva till budgeten, alternativt är att frivilligt ansluta sig till armén.
Källa: Telegram, 31.3.2026

RYSSLAND

Därför ljuger Peskov – "total mobilisering förbereds"

Filosofen Aleksandr Dugin hävdar i kanalen "Kremlin Secrets" att Dmitrij Peskov ljugar när han säger att mobilisering inte är aktuellt. Enligt Dugin förbereds i hemlighet en total mobilisering där över en miljon män kallas in i första vågen. Hans uppgifter sägs komma från kremlkällor och höga militärer. Kärnbudskapet: "Putin behöver en ny pressekreterare som inte ljugar."
Källa: Telegram, 31.3.2026

LATINSK VISDOM

Visst var romarna kloka!

Ja, det var de. Dessa citat, som används om inte dagligen så väldigt ofta, är alla skapade i det romerska imperiet.

Det romerska imperiet var en vagga för visdom och intellekt. Många av de ordspråk och citat som myntades under denna tid har överlevt århundradena och fortsätter att inspirera och ge oss insikter än idag. I denna artikel ska vi utforska några av de mest minnesvärda latinska citaten och deras betydelse.

Minnesvärda latinska citat

- **"Carpe diem"**
 - o Betydelse: Fånga dagen.
 - o Förklaring: Detta berömda citat av poeten Horatius uppmanar oss att ta vara på varje ögonblick och njuta av livet till fullo.
- **"Veni, vidi, vici"**
 - o Betydelse: Jag kom, jag såg, jag segrade.
 - o Förklaring: Dessa ord yttrades av Julius Caesar efter en snabb seger i krig. De symboliserar effektivitet och beslutsamhet.
- **"Alea iacta est"**
 - o Betydelse: Tärningen är kastad.
 - o Förklaring: Även detta citat kommer från Julius Caesar och sades när han korsade floden Rubicon med sin armé, och därmed startade ett inbördeskrig.
- **"Errare humanum est"**
 - o Betydelse: Att fela är mänskligt.
 - o Förklaring: Detta ordspråk påminner oss om att ingen är perfekt och att vi alla gör misstag.
- **"Dum spiro, spero"**
 - o Betydelse: Medan jag andas, hoppas jag.
 - o Förklaring: Detta citat uttrycker en känsla av orubbligt hopp och uthållighet inför svårigheter.
- **"Ad astra per aspera"**
 - o Betydelse: Mot stjärnorna genom svårigheter.
 - o Förklaring: Detta citat, som ofta används som motto, betonar att framgång kräver ansträngning och att man måste övervinna hinder.
- **"Memento mori"**
 - o Betydelse: Kom ihåg att du ska dö.
 - o Förklaring: Detta citat är en påminnelse om livets förgänglighet och vikten av att leva i nuet.

- * **"Si vis pacem, para bellum"**
 - o Betydelse: Om du vill ha fred, förbered dig på krig.
 - o Förklaring: Detta citat, som ofta tillskrivs Publius Flavius Vegetius Renatus, antyder att militär styrka kan vara nödvändig för att upprätthålla fred.
 - **"O tempora, o mores!"**
 - o Betydelse: Vilka tider, vilka seder!
 - o Förklaring: Detta uttryck av Cicero används för att uttrycka oro eller missnöje med den rådande situationen.
 - **"Festina lente"**
 - o Betydelse: Skynda långsamt.
 - o Förklaring: Detta citat, som tillskrivs kejsaren Augustus, uppmanar till ett balanserat tillvägagångssätt där man kombinerar snabbhet med noggrannhet.
 - **"Vox populi, vox Dei"**
 - o Betydelse: Folkets röst, Guds röst.
 - o Förklaring: Detta citat uttrycker idén att den allmänna opinionen har en viss auktoritet eller giltighet.
 - **"Amor vincit omnia"**
 - o Betydelse: Kärleken övervinner allt.
 - o Förklaring: Detta citat av Vergilius hyllar kärlekens kraft och dess förmåga att övervinna hinder.
 - **"Audere est facere"**
 - o Betydelse: Att våga är att göra.
 - o Förklaring: Detta citat betonar vikten av att ta risker och agera för att uppnå sina mål.
 - **"De gustibus non est disputandum"**
 - o Betydelse: Smaken är som baken, delad.
 - o Förklaring: Detta citat påminner oss om att smaken är subjektiv och att det är meningslöst att argumentera om den.
- De latinska citaten ovan är bara ett litet urval av den visdom som det romerska imperiet har gett oss. Dessa ordspråk och citat fortsätter att vara relevanta än idag och ger oss värdefulla insikter om livet, kärleken, framgång och mycket mer.

PÅSKLÄSNING

KONST

Från de fattigas hem till Ateneum – Eero Nelimarkkas oförglömliga liv som konstnär

Han föddes i ett fattighus och blev professor. Nu tar Eero Nelimarkkas (1891–1977) målningar över Ateneum – och de är värda att se.

När Eero Nelimarkka föddes i Vasa i oktober 1891 var hans hem stadens fattighus. Fadern dog på en psykiatrisk klinik när pojken var nio år. Familjen hade nästan ingenting – men sonen hade en passion.

Nelimarkka skaffade först bagarlärlingens papper. Sedan såg han Carl Larssons verk i Stockholm, och allt förändrades. Han studerade i Paris, kastade sig in i Eero Järnefelts läror och fann sin egen röst – i de oändliga vidderna i södra Österbotten.

Och hur han målade! Vid utställningen 1938 berömde tidningen Ilkka Nelimarkkas

”återhållsamma och självsäkra rörelser”, där atmosfären av en sommarkväll och de gula spannmålsfälten smälter samman till en ”skinande autere” i fjärran. Kritikern blev särskilt rörd av husmålningarna: ”De utstrålar alla en varm känsla av hem.”

Nelimarkka glömde aldrig sina rötter. Han lät bygga sin ateljé i Alajärvi och återvände gång på gång till folket och landskapen i Österbotten. Han erhöll Pro Finlandia 1956 och professortiteln 1966.

Nu visas hans verk i ovanligt stor skala på Ateneum i huvudstaden. .

Eero Nelimarkka 13.3.–13.9.2026 på Ateneum
*Källor: Wikipedia / STT / Ateneum / Ilkka 26.11.1938

Lasten lauantai Ateneumissa 28.3.2026
Barnens lördag i Ateneum 28.3.2026
Childrens Saturday on March 28, 2026

Eero Nelimarkka: Omakuva (1922). Kansallisgallerian kokoelma / Ateneumin taidemuseo. Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Pakarinen.

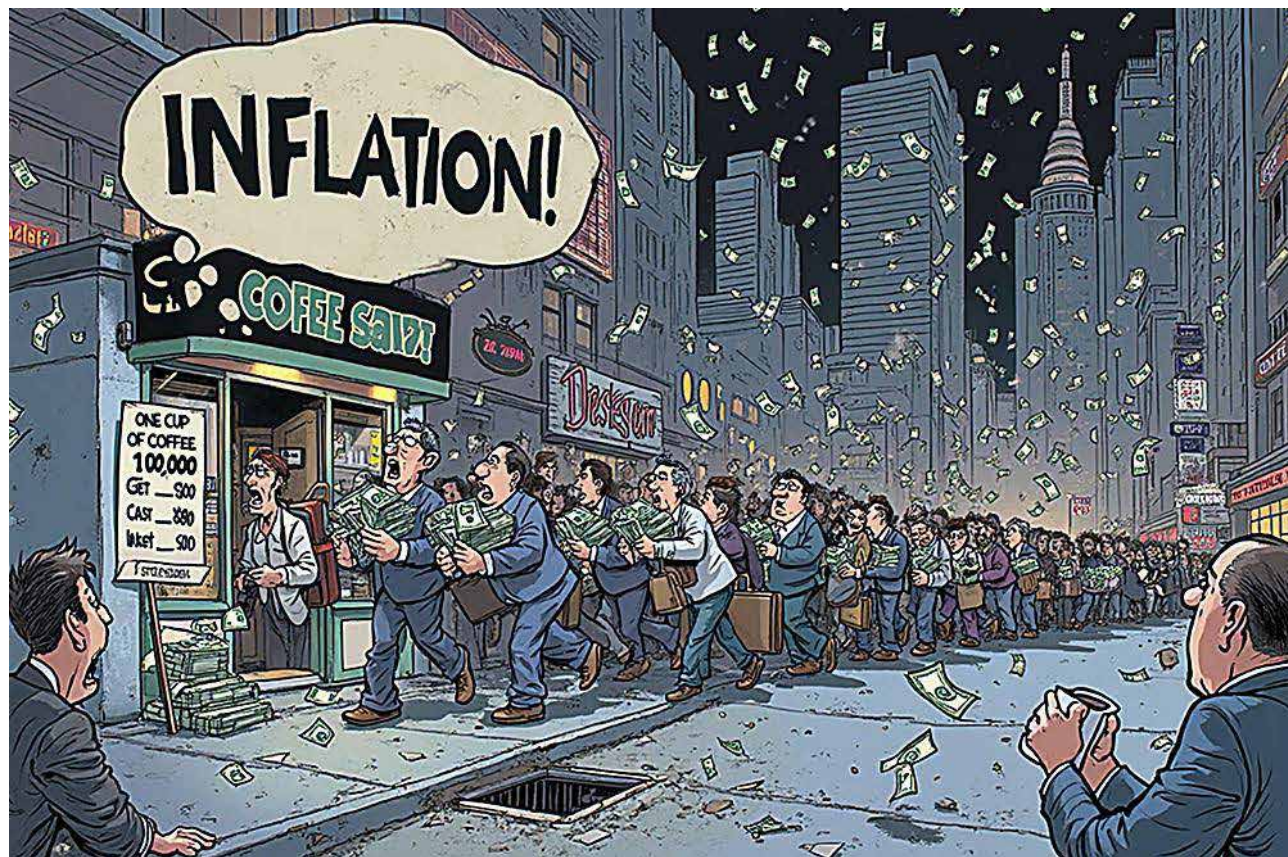
Eero Nelimarkka: Omakuva (1924). Yksityiskokoelma. Kuva: Kansallisgalleria / Jenni Nurminen.

Eero Nelimarkka: Talo Ranskassa (1920). Nelimarkka-Rahasto sr., Nelimarkka-museo. Kuva: Aja Lund.

INFLATION

Inflationens piruetter: En skottkärra med pengar till butiken och kaf-fets galna pris

En lördag morgon, med solen som skiner milt genom gardinerna, bestämmer jag mig för att köpa en kopp kaffe på det lokala kaféet. Jag är ingen kaffekonnässör, men något med aromen av nymalet kaffe är svårt att motstå. Med handen i fickan känner jag efter plånboken, men istället för att bara gripa efter ett par sedlar, hittar jag en tummad karta över bostadsområdet. På kartan har jag ritat en rutt som tar mig från hemmet, förbi banken för att hämta upp en skottkärra full med pengar, och vidare till kaféet.

Det är lätt att förundras över hur världen förändras, men just denna morgon har inflationen gjort sitt grepp om mig. Jag blickar ut genom fönstret och ser grannarna som kämpar med att köra sina egna skottkärror till närbutiken. Det är en syn som kunde höras hemma i en absurdistisk teaterpjäs, men det är verkligheten.

En kopp kaffe för priset av en månadslön?

Vi har alla hört historier om hur mycket en kopp kaffe kostar på vissa exklusiva ställen. Men det är inte exotiska kaffeböner från Anderna eller guldflingor på toppen som driver upp priset. Nej, det är helt enkelt pengar som förlorar sin värde snabbare än en glass smälter i solen. Jag minns ett samtal jag hade med en vän som besökte Zimbabwe under deras inflationstoppar. Han berättade om hur han betalade flera miljarder Zimbabwiska dollar för en enda kopp kaffe. Det är som att fråga någon att handla med Monopol-pengar – fastän dessa sedlar faktiskt var riktiga pengar, och kaffesugen var högst verklig.

Ungern på 40-talet: Ett inflationens rekord

Men inget slår ändå inflationen i Ungern under 1940-talet. Då levde man i en tid där siffror på sedlarna började se ut som telefonnummer snarare än pengar. 1946, mitt i kaoset efter andra världskriget, steg priserna så snabbt att det nästan blev omöjligt att hålla koll på dem. Prisen på alla varor fördubblades var 14 timme. Om du köpte en kopp kaffe på morgonen och väntade med att dricka den tills på eftermiddagen, kunde priset ha fördubblats. Och nej, jag överdriver inte. I själva verket lanserade de till slut en sedel, 100 kvadriljoner pengő, som en desperat åtgärd för att hantera situationen.

Försök gärna uppskatta hur hög inflationen var i Ungern vid den här tiden. 100%? 1000%? Ännu högre? Ok, låt mig berätta! I juli 1946 var inflationen 41.900.000.000.000.000%.

Tänk dig att gå in i en butik och lämna över en sedel med så många nollor att du knappt kan räkna dem, för att köpa en limpa bröd. Det är nästan komiskt, men för dem som levde i det, var det en mardröm. Värdet av pengar blev så devalverat att människor behövde sätta sin tro på något annat. I Ungern slutade man till slut använda pengő och övergick till forint, och med det stabiliserades ekonomin.

Vad driver egentligen inflationen?

Men vad är det som driver inflationen? Varför går vi från att köpa kaffe för ett par mynt till att behöva skottkärror för att handla basvaror? Det finns flera faktorer, men den vanligaste boven är kanske en överdriven mängd pengar i cirkulation. När centralbanker trycker mer pengar än vad som behövs i ekonomin, tappar dessa pengar sitt värde. Föreställ dig att du är på en marknad där alla har tusen äpplen att sälja, men det finns bara en köpare. Vad händer med priset på äpplen? De faller, eftersom de är för många. Det samma händer med pengar – när det finns för mycket av det, sjunker dess värde.

En annan orsak är kostnadsdriven inflation, där det blir dyrare att producera varor och tjänster. När råvarupriser, löner, och andra produktionskostnader stiger, överförs dessa kostnader till konsumenten, vilket driver upp priserna. Och som vi alla vet, när priserna går upp, och lönerna inte följer med i samma takt, börjar vi alla känna av det i plånboken.

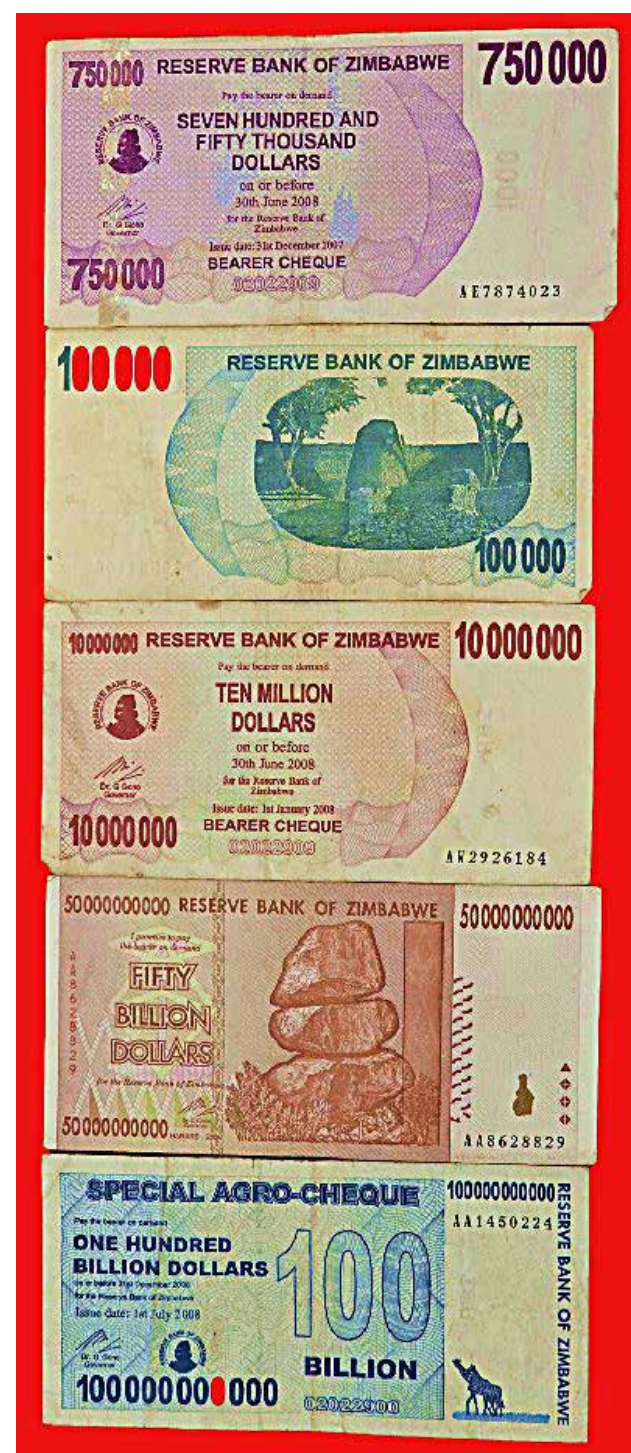
Skottkärrelogistik och vardagsliv

Nu är jag tillbaka vid min dörr, redo att gå ut för den där koppen kaffe. Skottkärnan står redo, fylld med pengar som är så gott som värdelösa om jag väntar för länge. Jag tänker tillbaka på historierna om Tyskland på 1920-talet, där barnen lekte med buntar av pengar som om det var lego. Eller hur familjer tände eld i sina

spisar med sedlar eftersom ved var dyrare än pengar.

Men vad är egentligen värde? Det är kanske inte kaffet eller pengarna, utan förmågan att kunna lita på att ens pengar fortfarande har samma värde imorgon som de har idag. Och där, mina kära läsare, ligger kanske den största utmaningen för alla ekonomier – att upprätthålla förtroendet för valutan. För när den förloras, står vi alla där med våra skottkärror, redo att handla – men med plånböcker som känns tommare än någonsin.

Så, med detta i åtanke, ska jag traska ner till kaféet. Och medan jag njuter av min kopp kaffe, ska jag reflektera över värdet av pengar, både historiskt och i mitt eget liv. För oavsett hur mycket inflationen stiger, finns det en sak som alltid behåller sitt värde – en bra berättelse att dela med vänner, kanske över en kopp kaffe, eller två, om jag har råd.

Bilden ovan visar sedlar med det sammanlagda värdet 150.010.850.000 dollar. Skulle man ha de här och om det vore amerikanska dollar, well, I would be a rich man! Men tyvärr är dessa dollar från Zimbabwe

ALEXANDRA FROSTERUS

Alexandra Theodora Frosterus-Såltin: Brändö kyrka i Vasa har två av hennes tavlor

Brändö kyrka ritades av arkitekt A. W. av Stenfors och färdigställdes år 1910. Kyrkobygget möjliggjordes tack vare medel donerade från Gustaf Duvaldts gåvofond och kallades bönerummet Betania.

Kyrkofullmäktige i Vasa behandlade altartavlan i Brändö kyrka i november 1910. Vasa-Posten den 26.11.1910 relaterar den första diskussionen:

”Angående anskaffandet af en altartafla till Brändö bönehus, anmälde ordföranden, att artisten doktorinnan Alexandra Såltin erbjudit sig att måla en sådan utan ersättning, om församlingen wore willig att bekosta materialen. I kollekt för detta ändamål hade redan uppburits 303 mk och wore dessa disponibla. Anbudet mottogs med tacksamhet. Pastor O. Ahlström föreslog tillsättandet af en kommitté, som ägde understöda artisten i praktiska frågor. Förslaget godkändes och till medlemmar i denna kommitté waldes: pastor Ahlström, d:r Rosendahl och arkitekt Stenfors.

Pastor Ahlström delgaf de närvarande att artisten som ämne tänkt sig Kristus hos syskonen i Betania, „Maria wid Jesu fötter”, emedan bönehuset kallades Betania och den första text, som därstädes förkunnades, just behandlade det ämnet.

Fullmäktige beslöto att församlingens tacksamhet för den storartade gåfwan skulle antecknas till protokollet.”

Altartavlan ”Kristus i Betania” målades alltså av Alexandra Frosterus-Såltin år 1912 och detta var en av de sista altartavlorna hon målade. . Frosterus-Såltin bodde då i Vasa och

hon erbjöd sig att måla tavlan utan ersättning, så länge församlingen bekostade materialen. Eftersom Brändö kyrka från början hette Betania, så ansåg beställarna och konstnären att ett lämpligt motiv för altartavlan kunde vara ”Kristus i Betania”. Detta motiv har veterligen inte använts någon annanstans av denna konstnär. .

Färgerna rött, blått och grönt framträder som rena och ljusa färger i altartavlan. Färgen appliceras tunt och tyget syns på sina ställen. Jesus besöker Maria och Marta och stämningen är rätt så känslig. Kyrkoarkitekten Stenfors ritade nygotiska ljusa ekramar till altartavlan.

Glasmålningarna i kyrksalen är gjorda av konstnären Lennart Segerstråhle, Alexandras brorsdotters son. Den konstnärliga färdigheten och intresset för kyrkokonst gick i släkten. . Fönstren av målat glas stod färdiga 1929, sex stycken på vardera långsidan. Sedd från altaret, till vänster finns Gamla testamnets ämnen och Jesu födelse och dop. På den motsatta väggen skildras Jesu liv och lära. Varje motiv består av en huvudbild och ett lågt nedre fönster, där den övre delens tema förvandlas till en ornamentalt kompositiön.

På altarets sidor finns också två motivgrupper med sex fönster var, färdigställda år 1938. På vänster sida av altaret finns Getsemane-motivet och till höger Jesu död, begravning och uppståndelse.

Men åter till Alexandra Frosterus-Såltin. Altartavlan är nämligen inte hennes enda konstverk i Brändö kyrka. Det finns en tavla till.

År 1908 hade nämligen den Kristliga föreningen för unga kvinnor haft årsmöte i Vasa.

Alexandra donerade en teckning med motivet ”De visa jungfrurna” som föreningen hade på fondväggen under årsmötet. Några år senare målade Alexandra, som var medlem i denna förening, en oljemålning med liknande motiv, men i den tavlan finns endast en jungfru, så tavlan kanske kan kallas ”Den visa jungfrun”. Också denna tavla skänkte hon till K.F.U.K. Via olika öden är denna tavla nu i Vasa-församlingarnas egendom och finns placerad i övre våningen av Brändö kyrka.

Källa: Vasa Svenska Församling

Glasmålningarna är gjorda av Alexandra Frosterus' brorsdotters son, Lennart Segerstråhle

VETENSKAP

Johan Gadolin – Finlands glömda vetenskapsjätte som gav sitt namn åt ett grundämne

Den ende i världen som fått ge sitt namn åt ett naturligt förekommande grundämne – och han kom från Finland.

När vi talar om stora finländska vetenskapsmän nämns ofta namn som Artturi Ilmari Virtanen, som fick Nobelpriset i kemi 1945, eller Adolf Erik Nordenskiöld, som blev berömd för sin upptäcktsresa genom Nordostpassagen. Men det finns ett namn som borde stå högt över dem i den finländska stoltheten, ett namn som tyvärr alltför ofta glöms bort: Johan Gadolin.

Johan Gadolin (1760–1852) innehar en unik plats i vetenskapshistorien. Han är den enda personen i hela världen som har fått sitt namn åt ett i naturen naturligt förekommande grundämne – gadolinium, med den kemiska beteckningen Gd, nummer 64 i det periodiska systemet. Ingen annan vetenskapsman före upptäckten av de transuraniska elementen delade denna ära.

Detta faktum ensam borde räcka för att Johan Gadolin skulle vara ett hushållsnamn i Finland, hans por-trätt borde pryda varje kemilaboratorium i landet, och varje skolbarn borde känna till hans bragder. Men historien har inte varit så generös med Gadolin. I dag finns knappt något spår av honom kvar i hans hemstad Åbo, och hans laboratorium – där han gjorde sina banbrytande upptäckter – fungerar numera som dagis.

Som professor M Hupa vid Åbo Akademi konstaterade 2020: "Om Åbo var en stad i USA så skulle ha enorma skyltar på väg in till staden där det skulle stå 'Välkomna till Johan Gadolins hemstad', men i Åbo och i Finland har man inte lyckats särskilt mycket."

Det är dags att ändra på detta. Det är dags att vi finländare lär oss vem Johan Gadolin var – och bli stolta över honom.

En vetenskapsläkt av rang

Johan Gadolin föddes den 5 juni 1760 i Åbo, i en av 1700-talets mest producerade vetenskapsmänna- och prästsläkter i Finland. Hans far, Jakob Gadolin, var biskop i Åbo samt professor i fysik och teologi, och moderna Elisabet Browallia kom från en bildad släkt. I motsats till sin far, som tvingats kämpa ekonomiskt, kunde Johan inleda sin bana under trygga omständigheter.

Redan som barn uppvisade Johan stor matematisk

begåvning och sporrades av sin far. Vid femton års ålder började han studera matematik vid Kungliga Akademien i Åbo (dagens Åbo Akademi). Men matematiken, trots hans begåvning, visade sig vara för arbetsam. Kemistudierna för professor Pehr Adrian Gadd – och särskilt kemiexperimenten och deras tillämpningar – passade den unge Gadolin mycket bättre.

Det var en vändpunkt. Johan Gadolin hade hittat sin kallelse.

Studier-ö hos tidens giganter

År 1779, vid 19 års ålder, flyttade Gadolin till Uppsala universitet där han studerade under Torbern Bergman, en av Europas främsta kemister. Bergman blev hans mentor och Johan Gadolin utvecklades till Bergmans främsta elev. År 1781 presenterade Gadolin sin omfattande avhandling "De analysi ferri" – om järnets analytiska definition. Ett år senare disputerade han för filosofie magisters grad med det matematiska arbetet "De problemate catenario".

När Bergman dog i tuberkulos 1784 var den nya professuren i kemi i Uppsala ledig. Gadolin, som enligt samtida vittnesbörd var Bergmans bästa elev, placerades i andra förslagsrummet – en bitter besvikelse. Detta upprepades när en adjunktur skulle besättas vid Åbo akademi. Men ödet hade andra hyvel. På våren 1785 utnämndes han till extraordinarie adjunkt i Åbo och några månader senare till extraordinarie professor.

Utrustad med kungens rekommendationsbrev begav sig Gadolin våren 1786 på en två år lång studieresa genom Europa. Han besökte Tysklands två ledande kemister, Lorenz von Crell och Johann Friedrich Gmelin, samt andra vetenskapsmän. Denna resa formade hans vetenskapliga syn och gav honom kontakter som skulle visa sig ovärderliga.

Upptäckten som förändrade allt

År 1792 hände det som skulle göra Johan Gadolin odödlig i vetenskapshistorien. Amatörgeologen och löjtnanten Carl Axel Arrhenius hade år 1787 hittat ett märkligt svart, tungt mineral i ett stenbrott i Ytterby på Resarön i Stockholms skärgård. Vad denna tunga sten – som man kallade "tungsten" – egentligen bestod av förblev en gåta.

Tills den kom till Johan Gadolin.

Med den noggrannhet och systematik som kännetecknade hans arbete analyserade Gadolin mineralet kemiskt. Efter omfattande experiment fastställde han

att ungefär 38 procent av provet var en tidigare okänd "jordart" – en oxid som senare fick namnet yttria (yttriumoxid). Hans resultat publicerades 1794 i en artikel som skulle revolutionera kemin.

Detta var upptäckten av yttrium – det första kända sällsynta jordartsmetallämnet. För första gången hade någon identifierat en helt ny grupp av grundämnen som skulle visa sig vara av enorm betydelse både för vetenskapen och teknologin.

Gadolins upptäckt var startskottet för de sällsynta jordartsmetallernas upptäckthistoria – en historia som skulle vara i 150 år. Under denna period kom inte mindre än 17 sällsynta jordartsmetaller att upptäckas, och fyra av dem – yttrium, ytterbium, terbium och erbium – fick sina namn från den lilla by Ytterby där allt började.

Redan år 1800 gav man det svarta mineralet från Ytterby namnet gadolinit – en ära åt upptäckaren. Men den största hyllningen kom 1880, när den berömde schweiziske kemisten Jean Charles Galissard de Marignac isolerade ett nytt grundämne från gadolinit och gav det namnet gadolinium efter Johan Gadolin själv.

En mångsidig vetenskapsman

Men Johan Gadolin var långt mer än upptäckaren av yttrium. Han var en av sin tids mest mångsidiga och produktiva kemister, och hans bidrag till vetenskapen sträckte sig över många områden.

Föregångsman för den moderna kemin: Trots att Gadolin aldrig besökte Frankrike blev han en förespråkare för Antoine Lavoisiers revolutionerande förbränningsteori. Hans lärobok "Inledning till Chemien" (1798) var den första kemiboken i Norden som ifrågasatte den gamla flogistonteori och diskuterade syrets roll vid förbränning på ett modernt sätt. Detta var banbrytande – Gadolin hjälpte till att introducera den moderna kemin i Norden.

Termokemi: Gadolin studerade sambandet mellan värme och kemiska förändringar, särskilt olika ämnens förmåga att absorbera värme (specifik värme) och värmens absorption vid fasförändringar (latent värme). Hans arbete inom detta område var extremt precist och ligger till grund för modern termokemi.

Oxidationsstater: Redan 1788 visade Gadolin att samma grundämne kan uppträda i flera oxidationstillstånd. Han studerade tenn och visade att det kan förekomma som Sn(II) och Sn(IV), och beskrev livfullt disproportioneringsreaktionen: $2 \text{Sn(II)} \rightarrow \text{Sn(0)} + \text{Sn(IV)}$. Detta var fundamentalt viktigt för förståelsen av kemisk bindning.

Mineralklassifikation: År 1825 publicerade Gadolin "Systema fossilium" – ett system för mineralklassifikation baserat på kemiska principer. Introduktionen sammanfattade Gadolins teorier, och texten presenterade mineralarter i en systematisk ordning som var revolutionerande för sin tid.

Tekniska innovationer: Gadolin är också känd för att ha publicerat ett av de tidigaste exemplen på mot-strömskondensorer. År 1791 förbättrade han en kondensatordesign som hans långt utvecklade genom att använda "motströmsprincipen" – en teknik som fortfarande används i dag inom kemisk teknik.

Analytisk kemi: Hans studier av olika legeringar, som den kinesiska legeringen pak tong (även känd som alpaca eller tyskt silver) 1810 och 1827, visade hans bredd och precision som analytisk kemist.

Pionjären inom laboratorieundervisning

Johan Gadolin var inte bara en framstående forskare – han var också en pedagogisk pionjär. Han blev ordinarie professor i kemi vid Kungliga akademien i Åbo 1797, efter Pehr Adrian Gadds död, och behöll denna position fram till sin pensionering 1822.

Vad som gjorde Gadolin särskilt anmärkningsvärd som lärare var att han var en av de första kemisterna som gav laboratorieövningar till studenter. På den tiden var kemilaboratorier ofta professorers privata domäner. Men Gadolin öppnade sitt eget privata la-

laboratorium för studenter och lät dem faktiskt utföra experiment – något som var revolutionerande för tidpunkten.

Denna pedagogiska filosofi – att studenter lär sig kemi genom att göra kemi, inte bara läsa om den – var långt före sin tid och lade grunden för modern kemiundervisning.

Samhällig engagerad

Johan Gadolin var inte någon isolerad akademiker i sitt elfenbenstorn. Han var genuint intresserad av samhällsutveckling, ekonomi och industri. Han medverkade till att Finska hushållningssällskapet grundades – en organisation som arbetade för att förbättra jordbruket och ekonomin i Finland.

År 1802 publicerade han en uppsats med den talande titeln "Hvilka slöjder och manufakturer äro för våra finska städer de förmånligaste?" – ett exempel på hur han kopplade sin vetenskapliga expertis till praktiska samhällsfrågor. Gadolin såg vetenskapen inte som ett mål i sig, utan som ett verktyg för att förbättra människors liv och samhällets välbefinnande.

Han tjänstgjorde också som rektor för Åbo akademi i två omgångar, vilket vittnar om hans administrativa förmåga och respekt för bland andra.

Internationell erkännande

Johan Gadolins rykte spred sig snabbt internationellt. År 1790 valdes han in i Kungliga Vetenskapsakademien i Stockholm – en stor ära för en 30-åring. Hans kemiska undersökningar publicerades på tyska i den ansedda tidskriften "Crell's Chemische Annalen für die Freunde der Naturlehre" och läste av kemister över hela Europa.

När den berömde Johann Friedrich Gmelin dog kom universitetet i Göttingen – ett av Europas främsta lärosäten – att kalla Johan Gadolin till innehavare av professuren i kemi efter Gmelin. Detta var en enorm ära och en erkännande av Gadolins internationella ställning. Men till Åbo akademis och Finlands lycka tackade Gadolin nej. Han stannade i sitt hemland.

För sina vetenskapliga insatser adlades Gadolin och registrerades under nummer 245 i det finska riddarhuset. Han tilldelades också Sankta Vladimiroorden och Sankta Annaorden – höga utmärkelser från det ryska kejsardömet.

Ett långt liv

Johan Gadolin gifte sig första gången vid 35 års ålder med Hedvig Tihleman, med vilken han fick nio barn. Efter hennes död gifte han om sig vid 59 års ålder med Ebba Palander.

År 1822, vid 62 års ålder, gick Gadolin i pension – detta var den obligatoriska pensionsåldern på den tiden. Han flyttade till Mynämäki (Virmo) där han bodde på ett lantgods i 30 år till. Där levde han ett stilla liv omgiven av sina böcker (hans bibliotek innehöll 3 400 titlar och bevaras fortfarande i Åbo Akademis bibliotek), sin familj och sin forskning.

Johan Gadolin dog den 15 augusti 1852 i Virmo, 92 år gammal. Vid hans grav restes ett minnesmärke gjort av sten från Ytterby stenbrott – platsen där allt började. Symboliken kunde inte vara tydligare: från den lilla stenbrottet i Sverige till evigheten, förenade genom vetenskapen.

Gadolinium – arvet som lever vidare

År 1880, nästan tre decennier efter Gadolins död, isolerade den schweiziske kemisten Jean Charles Galissard de Marignac ett nytt grundämne från mineralet gadolinit. Som en hyllning till Johan Gadolin gav han det namnet gadolinium.

Gadolinium är ett silvervitt metalliskt grundämne som tillhör gruppen sällsynta jordartsmetaller. Med atomnummer 64 och den kemiska beteckningen G är det idag ett av de viktigaste elementen inom modern medicin och teknologi.

I modern medicin: Gadoliniumföreningar används som kontrastmedel vid magnetresonanstomografi (MRT). När patienter genomgår MR-undersökningar injiceras ofta gadoliniumbaserade kontrastmedel som förbättrar bildens kvalitet dramatiskt och gör det möjligt att upptäcka sjukdomar som annars skulle vara osynliga. Miljontals människor varje år runt om i världen har Johan Gadolin att tacka för att deras sjukdomar kunde upptäckas i tid.

I teknologin: Gadolinium används vid tillverkning av CD-skivor och datorminnen. Elementet har unika magnetiska egenskaper som gör det ovärderligt inom datalagring och elektronik. Det används också i kärnreaktorer som neutronsabsorbator och i produktion av röntgenrör och lasrar.

I industrin: Gadolinium används i legeringar för att förbättra arbetsbarheten och motståndet mot oxidation och korrosion vid höga temperaturer.

Varje gång en läkare ordnar en MR-undersökning med kontrastmedel, varje gång någon spelar en CD eller använder avancerad elektronik – där finns Johan Gadolins arv närvarande, även om att få vet om det.

Den stora branden och den förlorade historien

År 1827 drabbades Åbo av den stora branden – en katastrof som förstörde det mesta av staden. Johan Gadolins laboratorium och mycket av Åbo akademis historiska byggnader förstördes eller skadades svårt. Med branden försvann också mycket av den fysiska historien om Gadolins verksamhet.

Efter branden flyttade universitetet till Helsingfors och blef Helsingfors universitet. Åbo akademi, som skulle återuppstå senare som svenskspråkigt universitet, hade förlorat mycket av sin materiella koppling till Gadolin.

Idag fungerar det som en gång var Gadolins laboratorium som ett daghem. År 2020 beslutade Åbo stad att sälja byggnaden till dagisbolaget Mukulax, vilket innebär att drömmen om att skapa ett Gadolin-museum i huset gick i kras. Professor Mikko Hupa vid Åbo Akademi kallade detta för en "missad möjlighet".

Åbo akademis tekniska fakultets huvudbyggnad fick namnet Gadolinia efter Johan Gadolin – ett passande monument. Men huset revs senare, och även om namnet finns kvar på den nya Astra-byggnadens vägg, är det en svag påminnelse om vad som en gång var.

Varför har vi gömt honom?

Det är en paradox att Johan Gadolin, som uppnådde så mycket och vars namn bärs av ett grundämne, är så lite känd i sitt eget hemland. Det finns flera orsaker till detta.

Tidpunkten: Gadolins storhetstid var under slutet av 1700-talet och början av 1800-talet. Hans största upptäckt, yttrium, gjordes 1794 – för över 230 år sedan. Många generationer har passerat sedan dess, och historien har en tendens att glömma även sina största hjältar om de inte ständigt hålls vid liv.

Gadoliniums sena namngivning: Grundämnet gadolinium uppkallades efter Gadolin först 1880, nästan 30 år efter hans död. Vid den tidpunkten var minnet av honom redan bleknat något, och förbindelsen mellan mannen och elementet blev aldrig lika stark i det allmänna medvetandet som den borde ha varit.

Finlands historia: Gadolins liv utspelade sig under den svenska tiden (fram till 1809) och den tidiga ryska tiden. Finland som självständig nation med egen identitet och historia befinner sig fortfarande i processen att återupptäcka och värdera sitt arv från dessa perioder.

Bristen på nobelpris: Om Nobelpriset hade funnits på Gadolins tid skulle han otvivelaktigt ha fått ett, förmodligen i kemi. Men eftersom priset inte instiftades förrän 1901 finns han inte med i den prestige-fyllda listan över nobelpristagare som Finland så stolt räknar upp.

Bristande Som professor Hupa har Finland och Åbo inte varit bra på att marknadsföra: Gadolins storhet. I andra länder skulle han varit en nationell hjälte med museer, minnesmärken och ständig närvaro i skolböckerna.

En man vi borde fira

Det är dags att ändra på detta. Johan Gadolin förtjänar sin plats bland Finlands allra största vetenskapsmän – inte bara som en av de största, utan kanske som den största, med tanke på hans unika plats i vetenskapshistorien.

Vi finländare borde vara enormt stolta över Johan Gadolin. Han:

- Är den enda personen i världen som fått sitt namn åt ett naturligt förekommande grundämne
- Upptäckte en helt ny grupp av grundämnen (sällsynta jordartsmetaller)
- Var en pionjär inom modern kemi i Norden
- Revolutionerade kemiundervisningen genom att introducera laboratorieövningar för studenter
- Var internationellt erkänd och respekterad av samtidens största vetenskapsmän
- Bidrog till samhällets utveckling genom att koppla vetenskap till praktiska tillämpningar
- Levde ett långt, produktivt liv och fortsatte bidra till vetenskapen ända i hög ålder

Om Nobelpriset hade funnits på 1790-talet skulle

Johan Gadolin självklart ha fått ett sådant. Hans upptäckt av yttrium och öppnandet av de sällsynta jordartsmetallernas värld var av den kalibern.

Gadolins arv idag

Johan Gadolin lever vidare på många sätt, även om hans namn inte är allmänt känt:

I medicinen: Varje dag räddar gadoliniumbaserade kontrastmedel liv genom att göra tidig upptäckt av tumörer, hjärtkärlsjukdomar och neurologiska tillstånd.

I teknologin: Gadolinium är en nyckelkomponent i modern elektronik och datalagring.

I utbildningen: Principen om praktisk laboratorieundervisning som Gadolin pionjärade är nu standarden i världen.

I vetenskapen: Upptäckten av de sällsynta jordartsmetallerna öppnade helt nya forskningsområden och teknologiska möjligheter.

I kulturen: Namnet Gadolin lever kvar genom Gadolinia (även om byggnaden är borta), genom gadolin-mineralet, och genom gadolinium i det periodiska systemet.

En vision för framtiden

Det är inte för sent att göra Johan Gadolin till den nationella hjälten han förtjänar att vara. Finland behöver:

Ett Gadolin-museum: Åbo, som hans hemstad, borde ha ett museum dedikerat till hans liv och verk. Det behöver inte vara enormt, men det borde finnas.

Gadolin i skolorna: Varje finskt barn borde lära sig om Johan Gadolin och hans upptäckter. Han borde vara lika känd som Väinämöinen eller Mannerheim.

Gadolin-priset: Finland borde instifta ett Johan Gadolin-pris för framstående vetenskapliga insatser inom kemi.

Gadolin-dagen: Den 5 juni, Johan Gadolins födelsedag, skulle kunna firas som en dag för vetenskap och upptäckter i Finland.

Synlighet i Åbo: Statyer, skyltar, gator – Åbo borde vara fyllt av påminnelser om sin största vetenskapsman.

Johan Gadolin (1760–1852) var en finländsk vetenskapsjätte vars insatser påverkade världen på ett sätt som få andra finländare har gjort. Han är den ende i världen som fått sitt namn åt ett naturligt förekommande grundämne. Hans upptäckt av yttrium öppnade dörren till en helt ny värld av grundämnen. Hans pedagogiska innovationer förändrade hur kemi undervisades. Hans vetenskapliga precision och kreativitet var förebild för generationer av forskare.

Vi finländare har förfäder i vårt land som vi kan och bör vara stolta över. Johan Gadolin är definitivt en av dem – kanske den främsta av dem alla inom vetenskapen.

Nästa gång du ser symbolen "Gd" i det periodiska systemet, kom ihåg: det står för gadolinium, uppkallat efter en finländsk vetenskapsman som förändrade världen. Kom ihåg Johan Gadolin.

Vi får inte glömma honom. Vi ska fira honom.

UKRAINE PRESIDENT

Volodymyr Zelenskyy Presented State Awards to Representatives of the Crimean Tatar People

President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy signed a decree awarding state honors to representatives of the Crimean Tatar people.

The Head of State noted that Russia moved gradually toward full-scale war against Ukraine, which is still ongoing, and its first aggressive step was directed precisely against Ukrainian Crimea.

“Now we are fighting with the utmost principle so that the aggressor receives no reward for this war – so that Russia is truly held accountable for everything: for aggression against us, against our people, against all of Ukraine. And so that Russian crimes – against people, against the state, against sovereignty and independence, against our Crimea – do not go unpunished,” said Volodymyr Zelenskyy.

According to the President, the issue of Ukraine’s territorial integrity, sovereignty, our land, and all our people – and therefore the issue of Ukrainian Crimea – is absolutely fundamental.

“We will certainly end this war with a dignified peace for Ukraine. And in order to prevent new Russian aggression, there must also be a moral security guarantee for Ukraine, for Europe, and for the world – a guarantee that Russia will

not be allowed by the world to consider any part of another country as if it were theirs, Russian. Therefore, the question of our people, our land, and our Crimea must be met with a clear and principled answer: this is our state, our land, our Crimea,” Volodymyr Zelenskyy stressed.

The Head of State emphasized that the Ukrainian people, the Crimean Tatar people, and other Indigenous peoples of Ukraine must not be deprived of their home. In addition, all those held in Russian prisons and camps must be released. Volodymyr Zelenskyy called on Crimean Tatars to continue fighting together with all Ukrainians – to remain active, principled, and, when necessary, loud, so that all partners clearly hear them.

The President presented state awards to representatives of the Crimean Tatar people.

Deputy Chairman of the Mejlis of the Crimean Tatar People, Ilmi Umerov, was awarded the Order of Merit, I class. He did not recognize the Russian annexation of Crimea in spring 2014 and openly opposed the illegal actions of the aggressor and the dismantling of his people’s representative institutions. In 2016, he was sentenced by a so-called court in Simferopol to two years in a penal settlement. In October 2017, he was released and transferred to

Ukraine through mediation by Türkiye. He continues active human rights and advocacy work.

The Order of Merit, II class, was awarded to journalist and producer Akim Galimov. He is the author of documentary and historical films such as “Ukraine. Returning Its Own History”, “Secrets of Great Ukrainians”, “Treasures of the Nation”, “Ukrainian Palaces. Golden Age”, “Rashism. A Medical History”, and “The True History of Crimea”, as well as the project “Real History”. His work highlights the inseparable link between Crimea and Ukraine, the true history of the peninsula and its Indigenous peoples, countering Russian propaganda.

The Order of Merit, III class, was awarded to:

Director of the Defence Procurement Agency, Arsen Zhumadilov. From 2019 to 2023, he headed the state enterprise “Medical Procurement of Ukraine,” contributing to the development of anti-corruption infrastructure and transparent procurement systems. He served in the Medical Forces Command of the Armed Forces of Ukraine. As head of the State Logistics Operator, he reformed the procurement system for non-lethal supplies for the military. Since March 2025, he has served as Director of the Defence Procurement Agency-

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Akseli Gallen-Kallela

26.4.1865, Pori

7.3.1931, Stockholm

Bil-Bol, Poster for an Automobile Retailer, 1907

Finnish National Gallery Collection / Ateneum Art Museum

Photo: Finnish National Gallery / Petri Virtanen

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

1984 EN ROMAN AV George Orwell Del 24

“Det är klart att vi inte har råd att chansa”, instämde Winston pliktskyldigt.

»Vad jag vill säga, är att det pågår ett krig», sade Parsons. Som en bekräftelse på detta flöt en trumpetsignal från teleskärmen strax ovanför deras huvuden. Det var dock inte proklamationen av en militär seger den här gången, utan bara ett tillkännagivande från Överflödsministeriet.

»Kamrater!» ropade en ivrig ungdomlig röst. «Akta er, kamrater! Vi har härliga nyheter för dig. Vi har vunnit slaget om produktionen! De nu fullbordade uppgifterna om produktionen av alla klasser av konsumtionsvaror visar att levnadsstandarden har stigit med inte mindre än tjugo procent under det senaste året. Över hela Oceanien förekom i morse okuvliga spontana demonstrationer när arbetare marscherade ut från fabriker och kontor och paraderade genom gatorna med banderoller som uttryckte sin tacksamhet till Storebror för det nya, lyckliga liv som hans kloka ledarskap har skänkt oss. Här är några av de färdiga siffrorna. Livsmedel—»

Frasen “vårt nya, lyckliga liv” återkom flera gånger. Det hade varit en favorit på sistone hos Ministeriet för överflöd. Parsons, vars uppmärksamhet fångades av trumpetsignalen, satt och lyssnade med ett slags gapande högtidlighet, ett slags uppbyggd tristess. Han kunde inte följa siffrorna, men han var medveten om att de på något sätt var en anledning till tillfredsställelse. Han hade släpat fram en stor och smutsig pipa, som redan var halvfull med förkolnad tobak. Med tobaksransonen på hundra gram i veckan var det sällan möjligt att fylla ett rör upp till toppen. Winston

rökte en Victory-cigarett som han försiktigt höll horisontellt. Den nya ransoneringen började inte förrän i morgon och han hade bara fyra cigaretter kvar. För ögonblicket hade han stängt öronen för de avlägsna ljuden och lyssnade på det som strömmade ut från teleskärmen. Det visade sig att det till och med hade hållits demonstrationer för att tacka Storebror för att ha höjt chokladransonen till tjugo gram i veckan. Och så sent som i går, tänkte han, hade det tillkännagivits att ransonen skulle sänkas till tjugo gram i veckan. Var det möjligt att de skulle kunna svälja det efter bara tjugofyra timmar? Ja, de svalde det. Parsons svalde den lätt, med ett djurs dumhet. Den ögonlösa varelsen vid det andra bordet svalde den fanatiskt, passionerat, med en ursinnig önskan att spåra upp, fördöma och förånga alla som skulle antyda att ransonen hade varit trettio gram förra veckan. Även Syme – på ett mer komplicerat sätt, med dubbeltänk – svalde det. Var han då ensam i besittning av ett minne?

Den fantastiska statistiken fortsatte att strömma ut från TV-skärmen. Jämfört med förra året fanns det mer mat, fler kläder, fler hus, fler möbler, fler kokkärl, mer bränsle, fler fartyg, fler helikoptrar, fler böcker, fler spädbarn – mer av allt utom sjukdomar, brottslighet och galenskap. År efter år och minut efter minut susade allt och alla snabbt uppåt. Precis som Syme hade gjort tidigare hade Winston tagit upp sin sked och baddade i den bleka såsen som droppade över bordet och ritade ut en lång strimma av den till ett mönster. Han mediterade förtrytsamt över livets fysiska struktur. Hade det alltid varit så här? Hade maten alltid smakat så här? Han såg sig omkring i matsalen. Ett trångt rum med lågt i tak, vars väggar är smutsiga av kontakten med

öräknliga kroppar; misshandlade metallbord och stolar, placrade så nära varandra att du satt med armbågarna i kontakt med varandra; böjda skedar, buckliga brickor, grova vita muggar; alla ytor feta, smuts i varje spricka; och en syrlig, sammansatt doft av dålig gin och dåligt kaffe och metallisk gryta och smutsiga kläder. I magen och i huden fanns det alltid en slags protest, en känsla av att man hade blivit lurad på något som man hade rätt till. Det var sant att han inte hade några minnen av något helt annat. Under den tid han exakt kunde minnas hade det aldrig funnits tillräckligt att äta, man hade aldrig haft strumpor eller underkläder som inte var fulla av hål, möbler hade alltid varit slitna och rangliga, rummen underuppvärmda, tunnelbanetågen tränga, hus som föll i bitar, bröd mörkfärgat, te en sällsynthet, kaffe som smakade snuskigt, cigaretter som inte räckte till – ingenting billigt och rikligt utom syntetisk gin. Och även om det naturligtvis blev värre i takt med att ens kropp åldrades, var det inte ett tecken på att detta inte var den naturliga ordningen, om ens hjärta mätte illa av obehaget och smutsen och knappheten, de ändlösa vintrarna, de klibbiga strumporna, hissarna som aldrig fungerade, det kalla vattnet, den skitiga tvålen, cigaretterna som gick sönder, Maten med sina konstiga onda smaker? Varför skulle man tycka att det var outhärdligt om man inte hade något slags förfäders minne av att saker och ting en gång hade varit annorlunda?

Han såg sig åter omkring i matsalen. Nästan alla var fula, och skulle ändå ha varit fula även om de hade klätt sig på annat sätt än i den uniformsblå overallen. På andra sidan rummet, ensam vid ett bord, satt en liten, egendomligt skalbaggslik man och drack en kopp kaffe, och hans små ögon flackade misstänksamma blickar från sida till sida. Hur lätt var det inte, tänkte Winston, om man inte såg sig omkring, att tro att den fysiska typ som partiet hade satt upp som ideal – långa, muskulösa ynglingar och djupbystade jungfrur, blonda, vitala, solbrända, sorglösa – existerade och till och med var förhärskande. I själva verket, så vitt han kunde bedöma, var majoriteten av människorna på Airstrip One små, mörka och illa omtyckta.

HUMOR FÖR ETT-HUNDRA ÅR SEDAN

FEL SKYLTL.

Medan de gick längs Avenue A i New York lade ett par män märke till en skylt i fönstret på en krog som med stora bokstäver hade orden:

"lei on parle francais."

En av männen, som var väl bekant med området, sa:

"Jag slår vad om att ingen i den där lyan kan franska." - De ingick ett vad, detta var på den gamla regniga tiden, och så gick vännerna in för att ta reda på det. Här kom en rödhårig irländare för att servera dem. Han var uppenbarligen krogens värd.

En av vännerna som hade lärt sig lite franska till sjöss sa något till hyresvärden på franska som betydde "vädret är vackert idag". "Ja, två drinkar kvart över fyra", svarade hyresvärden.

Det var då tydligt att franska var okänd på den här platsen.

"Varför har ni den där skylten i fönstret där det står 'Här talas franska'", frågade hyresvärdens gäst.

"Var inte dum! Är det så det står?" undrade hyresvärden, och när gästen, med vetskap om saken, försäkrade honom om att det var vad skylten betydde, började hyresvärden svära och sa: "Det där gänget judar lurade mig. Jag köpte skylten för den dollarn när det förklarades att den var på latin och betydde 'Gud välsigne vårt hem'."

EN MAN SOM VANLIGVIS VAR I NÖDSITUATION

råkade falla från taket på en skyskrapa. En person i ett fönster på fjärde våningen hörde honom mumla när han föll: "Det finns åtminstone inget att oroa sig för än."

KARSTULANS MORMOR hade kommit till Amerika för att träffa sin son. Sonen arbetade i en kvarn med sin unga fru, så hushållsarbetet lämnades till mormor. Mormor fick rådet att hämta varorna från den finska butiken i byn. Allt gick bra tills mormor behövde tändstickor. Köpmannen hade gett mormor en stor ask amerikanska tändstickor, men mormor kom tillbaka med dem och sa att hon inte brydde sig om dem, eftersom det inte fanns något svart "skrapande" på sidan av asken som tändsticksaskar borde ha. Köpmannen förklarade att dessa tändstickor inte brinner med något speciellt "skrapande" men att man kan få upp eld med dem ändå... "bara så här", sa han och skrapade elden från baksidan av sina byxor. Men mormor var inte nöjd med det och krävde "riktiga" tändstickor. "För", sa hon, "jag kan inte komma och skrapa eld från köpmannens rygg varje gång jag behöver en tändsticka."

Astronomic picture of the week:

Iapetus

Iapetus (/aɪˈæpətəs/) is the outermost of Saturn's large moons. With an estimated diameter of 1,469 km (913 mi), it is the third-largest moon of Saturn and the eleventh-largest in the Solar System.[b] Named after the Titan Iapetus from Greek mythology, the moon was discovered in 1671 by Giovanni Domenico Cassini.

Credit: NASA
Public domain

BLOGGSKRIBENTER

Skriv i Wasa Dagblad – Vi söker blogg-författare!

Älskar du att dela med dig av dina tankar, erfarenheter eller kunskaper? Wasa Dagblad söker nu engagerade blogg-skrubenter som vill skriva intressanta och inspirerande texter för våra läsare.

Oavsett om du gillar att skriva om lokala nyheter, kultur, livsstil, företagande eller personliga reflektioner – din röst är välkommen hos oss!

Att skriva för *Wasa Dagblad* är ett utmärkt sätt att nå en bredare publik, knyta kontakter och utveckla din kreativitet. Ingen tidigare erfarenhet krävs – allt du behöver är idéer och entusiasm! Vi uppskattar olika perspektiv och nya röster som speglar vår gemenskap.

Intresserad? Skicka din blogg-idé eller ett kort prov till oss, så publicerar vi gärna dina texter. Var med och gör *Wasa Dagblad* till en plats för meningsfulla diskussioner och engagerande berättelser!

Kontakta oss på wasadagblad@gmail.com för mer info. Vi ser fram emot att höra av dig!

WASA DAGBLAD

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna! Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs. Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Wasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

FRÅN LÄSARNA

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning.

Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

ANNONSERA I

WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermoderna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com
com

EFTER FÖRESTÄLLNINGEN

I teatern hördes en gammal kvinna mumla för sig själv: "Om alla andra gjorde som jag och väntade tyst på sina platser tills alla andra hade gått ut, skulle det inte vara en sådan folkmassa vid dörren."

MADRÖM.

En man berättade för en läkare att han plågades av hemska drömmar på natten. "Jag tror att det är något som kallas en mardröm", förklarade han. "Vad är det för slags dröm?" frågade läkaren. Mannen förklarade att han alltid hade drömmar om att han var gift. "Hm! Gift med vem?" frågade läkaren.

"Med min fru", suckade mannen.

EFTER ÅSKOVÄDRET

På morgonen undrade Antti Hokara över åskvädet som hade rasat under natten. "Var det verkligen ett åskväder?" frågade hans fru, Liisa Hokara. "Det var det", sa Antti, "det dunkade hela tiden och mullrade så högt att man skulle ha trott att till och med en död man skulle vakna upp i sin grav." Liisa: "Bara så där. Och varför väckte du mig inte, trots att du vet att jag inte kan sova i ett åskväder?" »

TÅG

Ett gammalt par hade kommit långväga från bergen till en by där de såg ett tåg för första gången i sina liv. Medan tåget stod kvar på stationen undersökte farfar noggrant loket. "Nå, vad tycker du om det, farfar?" frågade den gamla kvinnan. Farfar skakade på huvudet och sa: "Det kan inte starta alls, inte alls." Samtidigt ropade en man på stationsbron "oolaboord" och viftade med handen, och loket blåste i en visselpipa och iväg körde det. Tåget ökade snabbt i fart och i det ögonblicket var det utom synhåll.

"Nå, vad tycker du nu, farfar?" frågade den gamla kvinnan.

Farfar skakade på huvudet och sa: "Det kan inte stanna i tid, inte i tid."

HOROSKOP FÖR APRIL 2026

Aprilhoroskop – Stjärnorna snackar strunt (och lite sanning)

□ Väduren (21/3–19/4)
Du är full av energi och initiativ, men försök att inte starta bråk med kaffemaskinen – den vinner alltid.

□ Oxen (20/4–20/5)
Ditt tålmod testas i april. Kanske är det dags att inse att köerna i mataffären inte försvinner om du suckar högt?

□ Tvillingarna (21/5–20/6)
Du har tusen idéer och noll tid att genomföra dem. Prova att avsluta en sak innan du börjar nästa – eller bara njut av kaoset!

□ Kräftan (21/6–22/7)
April kan kännas känslös, men kom ihåg: Ingen förväntar sig att du ska lösa hela världens problem... bara dina egna.

□ Lejonet (23/7–22/8)
Du älskar att stå i centrum, men kanske borde du låta någon annan berätta ett skämt vid fikabordet? Bara den här gången.

□ Jungfrun (23/8–22/9)
Du har en plan, en backup-plan och en plan för när backup-planen misslyckas. Slappna av lite – det värsta som kan hända är... egentligen ingenting.

□ Vågen (23/9–22/10)
Beslutsångest når sin topp. Om du funderar i över en timme på vilken takeout du ska beställa, ta det bara som ett tecken på att laga mat själv. Eller inte.

□ Skorpionen (23/10–21/11)
Din magnetiska dragningskraft är starkare än vanligt. Använd den klokt – eller riskera att bli den där personen som aldrig kan lämna en fest i tid.

□ Skytten (22/11–21/12)
Du är sugen på äventyr, men kanske borde du börja smått? Typ att gå en annan väg till jobbet istället för att spontanboka en enkelbiljett till Mongoliet.

□ Stenbocken (22/12–19/1)
Ditt hårda arbete börjar löna sig! Snart kan du unna dig något stort – kanske till och med en dyr kaffe utan att få skuld känslor.

□ Vattumannen (20/1–18/2)
Dina idéer är briljanta, men inte alla är redo för dem. Vänta lite med att föreslå att alla möten ersätts med memes.

□ Fiskarna (19/2–20/3)
Du dagdrömmer mer än vanligt. Det är charmigt – så länge du inte glömmet att kliva av bussen vid rätt hållplats.

